

Sygn. akt V ACa 618/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 października 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie V Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Bernard Chazan

Sędziowie: SA Ewa Kaniok (spr.)

SO del. Marcin Polakowski

Protokolant: Aleksandra Napiórkowska

po rozpoznaniu w dniu 10 października 2018 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W.

przeciwko P. S.

o zapłatę

na skutek apelacji obu stron

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 7 grudnia 2016 r., sygn. akt II C 462/14

I. oddała obie apelacje;

II. znosi wzajemnie między stronami kosztu procesu za II instancję;

III. przyznaje radcy prawnemu R. C. jako pełnomocnikowi

z urzędu pozwanego wynagrodzenie w kwocie 5400 zł (pięć tysięcy czterysta złotych) podwyższonej o należną stawkę podatku od towarów i usług oraz nakazuje wypłacić tę kwotę ze środków Skarbu Państwa

– Sądu Okręgowego w Warszawie.

Marcin Polakowski Bernard Chazan Ewa Kaniok

Sygn. akt: V ACa 618/17

UZASADNIENIE

Powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. wystąpiła przeciwko P. S. o zasądzenie kwoty 208.174,52 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 14 września 2013 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że pozwany wystawił i wydał do jej dyspozycji dwa weksle, na których jako remitent wskazana została powódka. W dniu 2 września 2013 r. powódka wysłała pozwanemu wezwanie do wykupu weksli. Termin płatności weksli upłynął w dniu 13 września 2013 r. Pozwany nie wykupił weksli

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym w dniu 7 listopada 2013 r., sygn. II Nc 172/13, Sąd Okręgowy w Warszawie uwzględnił powództwo w całości, zasądając od pozwanego na rzecz powódki kwotę 208.174,52 wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 14 września 2013 r. do dnia zapłaty oraz kwotę 9.820 zł tytułem zwrotu kosztów procesu

P. S. wniósł zarzuty od nakazu zapłaty zaskarżając go w całości, wnosząc o jego uchylenie i oddalenie powództwa oraz zasądzenie od powódki kosztów procesu.

Pozwany zarzucił, że weksle zostały wypełnione sprzecznie z treścią deklaracji zawartych w treści umów pomiędzy powódką a pozwanym. Stwierdził, że zawarł dwie umowy pożyczki o numerach (...) w dniu 11 października 2012 r., w których powódka zobowiązała się do udzielania pozwanemu pożyczek na zakup sprzętu rolniczego, przy czym pożyczka w ramach umowy nr (...) była udzielona na sfinansowanie zakupu ciągnika oraz prasy, zaś pożyczka w ramach umowy nr (...) na sfinansowanie zakupu wozu paszowego. W ocenie pozwanego, stawał się on dłużnikiem powódki z tytułu zwrotu pożyczek dopiero z chwilą przekazania uzgodnionej kwoty dostawcy sprzętu, przy czym przekazanie tej kwoty winno nastąpić po odbiorze sprzętu przez pozwanego od dostawcy, potwierdzonego protokołem odbioru przekazany następnie powódce. Tym samym przekazane dostawcy sprzętu przez powódkę kwoty przed dostarczeniem sprzętu pozwanemu nie mogą być traktowane jako wypłacenie pożyczki ze skutkiem powstania zobowiązania jej zwrotu po stronie pozwanego. Powódka przelała na rachunek dostawcy kwotę pożyczki pomimo, że pozwany nie otrzymał sprzętu w postaci prasy (...)i ciągnika M. F.. Pozwany nie dokonał odbioru tego sprzętu, zatem zobowiązanie zabezpieczone wekslami z umowy nr (...) nie powstało. Pozwany podkreślił, że do chwili obecnej maszyny te nie znalazły się w jego posiadaniu.

Kolejny zarzut wskazany przez pozwanego to nieprawidłowe wypełnienie weksli, gdyż zadłużenie pozwanego powinno być pomniejszone o wartość 256.718,22 zł, a nie o kwotę 140.250 zł, ponieważ powódka zbyła maszyny w stanie odpowiadającym stanowi z chwili zawierania umowy. Pozwany podkreślił, że nie ma żadnego uzasadnienia dla zbycia maszyny za około 55% ich wartości rynkowej.

P. S. wskazał również na brak podstaw do wypełnienia weksła zabezpieczającego umowę nr (...), twierdząc, że w dniu 26 listopada 2012 r. wpłacił na rzecz powódki łącznie 21.095,40 zł. Kwota ta powinna być zaliczona w całości na poczet wymaganych rat wynikających z umowy pożyczki nr (...)

Wyrokiem z dnia 7 grudnia 2016 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w punkcie pierwszym uchylił nakaz zapłaty wydany w postępowaniu nakazowym w dniu 7 listopada 2013 r. przez Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie o sygnaturze akt II Nc 172/13 w części, to jest co do kwoty 92.457,39 zł i oddalił powództwo w tym zakresie; w punkcie drugim uchylił ww. nakaz zapłaty w zakresie kosztów postępowania w wysokości 9.820 zł i kosztami procesu obciążył (...) spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. w 45%, zaś P. S. w 55%, z tym, że nieuiszczone koszty sądowe przypadające na pozwanego przejął na rachunek Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie; szczegółowe wyliczenie kosztów pozostawiając referendarzowi sądowemu; w punkcie trzecim w pozostałym zakresie utrzymał w mocy nakaz zapłaty.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy stwierdził, że w dniu 14 czerwca 2012 r. P. S. zawarł z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa umowę przyznania pomocy nr (...) - (...) - (...) na zakup wozu paszowego (...), prasy (...) oraz ciągnika M. F. (...).

W dniu 20 lipca 2012 r. Firma Usługowo-Handlowa (...) wystawiła na rzecz P. S. dwie faktury VAT z terminem płatności do dnia 24 października 2012 r. na kwotę 172.200 zł w związku ze sprzedażą ciągnika rolniczego M. F. (...) oraz na kwotę 84.518 zł w związku ze sprzedażą prasy (...).

W dniu 10 października 2012 r. P. S. podpisał protokół odbioru od Firmy Usługowo-Handlowej (...) prasy (...), rok produkcji 2012 oraz ciągnika M. F. (...), rok produkcji 2011. P. S. oświadczył, że sprzęt został zbadany i stwierdził, że nie posiada żadnych wad .

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. w dniu 11 października 2012 r. zawarła dwie umowy pożyczki z P. S. („Pożyczkobiorcą”).

Zgodnie z umową pożyczki nr (...), Pożyczkodawca zobowiązał się do udzielenia Pożyczkobiorcy pożyczki w kwocie 256.718,22 zł na okres 20 rat kwartalnych licząc od dnia obciążenia rachunku bankowego Pożyczkodawcy kwotą pożyczki, na warunkach i zasadach określonych w Umowie. Strony Umowy ustaliły, że pożyczka zostanie przeznaczona na sfinansowanie zakupu sprzętu, to jest prasy (...) za kwotę 84.518 zł oraz ciągnika M. F. (...) za kwotę 172.200 zł. nabywanego przez Pożyczkobiorcę od Dostawcy Firmy Usługowo – Handlowej (...).

Zgodnie z umową pożyczki nr (...), Pożyczkodawca zobowiązał się do udzielenia Pożyczkobiorcy pożyczki w kwocie 97.539 zł na okres 20 rat kwartalnych licząc od dnia obciążenia rachunku bankowego Pożyczkodawcy kwotą pożyczki, na warunkach i zasadach określonych w Umowie. Strony Umowy ustaliły, że pożyczka zostanie przeznaczona na sfinansowanie zakupu wozu paszowego (...) za kwotę 97.539 zł. nabywanego przez Pożyczkobiorcę od Dostawcy Przedsiębiorstwa (...) Sp. z o.o.

Zgodnie z §(...) Umów, kwota pożyczki zostanie przekazana na wskazany przez Pożyczkobiorcę rachunek bankowy, pod warunkiem zawarcia niniejszych umów, złożenia przez Pożyczkobiorcę wszystkich zabezpieczeń oraz dokumentów wskazanych w Umowie oraz po spełnieniu warunków określonych w Umowie.

Strony określiły, że warunkiem wejścia w życie Umów jest ustanowienie zabezpieczeń w postaci weksla in blanco wystawionego przez Pożyczkobiorcę w formie wymaganej przez Pożyczkodawcę oraz przelew wierzytelności to jest oryginał umowy o przelew wierzytelności z tytułu umowy przyznania pomocy (§ (...)Umów). Zgodnie zaś z § (...) Umów, umowa wchodzi w życie po spełnieniu warunków opisanych w § (...)Umów.

Strony zgodnie postanowiły, że w przypadku uchybienia terminom zapłaty kwoty pożyczki i/lub odsetek karnych Pożyczkodawca ma prawo wypełnić weksel na sumę odpowiadającą kwocie aktualnego zadłużenia Pożyczkobiorcy z tytułu pożyczki, powiększonej o odsetki, liczone od poszczególnych dni wymagalności. Pożyczkodawca może opatrzyć ten weksel klauzulą „bez protestu” oraz datą i miejscem płatności według swojego uznania (§ (...) Umów).

W § (...)Umów strony określiły warunki wypłaty kwoty pożyczki. Wśród tych warunków strony wymieniły m. innymi przedstawienie kopii oryginału faktury sprzedaży sprzętu oraz podpisanie przez Pożyczkobiorcę protokołu odbioru na druku (...). Zgodnie z § (...)Umów, wypłata pożyczki miała nastąpić w terminie 3 dni roboczych od daty otrzymania przez Pożyczkodawcę dokumentów oraz potwierdzeń spełnienia warunków określonych w Umowach.

Wszelkie działania związane ze sprowadzeniem sprzętu do siedziby Pożyczkobiorcy, rejestracją, ewentualnymi opłatami i innymi czynnościami wymaganymi polskim prawem oraz pokrycie ich kosztów leżą wyłącznie po stronie Pożyczkobiorcy (§ (...) Umów).

W przypadku opóźnienia w zapłacie w całości lub w części którejkolwiek z rat określonych w harmonogramie, Pożyczkobiorca będzie zobowiązany do zapłaty na rzecz Pożyczkodawcy karnych odsetek w wysokości dwukrotności stawki odsetek ustawowych. Opóźnienie w zapłacie jednej z rat określonych w harmonogramie lub w Umowie będzie skutkowało uprawnieniem Pożyczkodawcy do wypowiedzenia Umowy. Wypowiedzenie Umów nastąpi po bezskutecznym wezwaniu Pożyczkobiorcy do zapłaty zaległych płatności, w tym odsetek (§ (...) Umów).

Ponadto zgodnie z § (...) Umów, umowa może zostać rozwiązana przez Pożyczkodawcę, z zachowaniem formy pisemnej pod rygorem nieważności w drodze listu poleconego, ze skutkiem natychmiastowym, jeżeli Pożyczkobiorca pozostaje w opóźnieniu z zapłatą co najmniej jednej raty pożyczki lub innej należności wynikającej z Umowy pomimo

wcześniejszego wezwania Pożyczkobiorcy na piśmie do zapłaty wraz z wyznaczeniem dodatkowego 7-dniowego terminu.

Ciągnik rolniczy M. F. (...) oraz prasa (...) zostały objęte umową ubezpieczenia .

Sąd Okręgowy ustalił ponadto, że (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. przedstawiła P. S. ostateczny harmonogram spłaty pożyczki dla umowy pożyczki nr (...), wskazując na dziewiętnaście rat płatnych w wysokości 14.578,72 zł oraz jedną ratę płatną w wysokości 48.004,18 zł. Odsetki od rat wymagalnych na dzień 15 listopada 2012 r. określono na 1.155,40 zł, na dzień 15 lutego 2013 r. na 7.039,20 zł, zaś na dzień 15 maja 2013 r. na 5.853,97 zł.

(...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. przedstawiła P. S. ostateczny harmonogram spłaty pożyczki dla umowy pożyczki nr (...), wskazując na dziewiętnaście rat płatnych w wysokości 5.541,68 zł oraz jedną ratę płatną w wysokości 18.239 zł. Odsetki od rat wymagalnych na dzień 10 listopada 2012 r. określono na 439,75 zł, na dzień 10 lutego 2013 r. na 2.679,09 zł, zaś na dzień 10 maja 2013 r. na 2.228,12 zł.

W dniu 11 października 2012 r. P. S. podpisał dwa weksle własne in blanco w charakterze wystawcy weksła. Weksle zostały wydane do dyspozycji (...) sp. z o.o. z siedzibą w W..

P. S. jako zastawca ustanowił na rzecz zastawnika (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. zastaw rejestrowy, na zabezpieczenie zapłaty na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. kwoty w wysokości 340.000 zł stanowiącej najwyższą sumę zabezpieczenia, na którą składała się wierzytelność wynikająca z umowy pożyczki nr (...), wynikające z niej odsetki oraz ewentualne koszty windykacji. Przedmiotem zastawu był ciągnik M. F. oraz prasa (...).

Zgodnie z § (...) umowy o ustanowienie zastawu rejestrowego, w przypadku braku spłaty całości lub części wierzytelności w terminie wymagalności, zaspokojenie na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. może nastąpić przez przejęcie przedmiotów zastawu na własność. W takiej sytuacji wartość przedmiotów zostanie ustalona na podstawie średniej ceny rynkowej, właściwej dla przedmiotu zastawu z dnia przejęcia.

W dniu 16 października 2012 r. S. D. oświadczył, że wyraża zgodę na rejestrację pojazdu marki M. (...) z faktury nr (...) wystawionej na Gospodarstwo Rolne (...).

P. S. nie odebrał od Dostawcy Firmy Usługowo – Handlowej (...) zakupionego ciągnika rolniczego M. F. (...) oraz prasy (...). P. S. odebrał chwytnak o wartości 3.600 zł .

W dniu 26 listopada 2012 r. P. S. wpłacił na rzecz (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. kwoty: 325 zł z faktury nr (...), 14.578,72 zł z faktury nr (...), 650 zł z faktury nr (...), 5.541,68 zł z faktury nr (...). Suma dokonanych wpłat wyniosła 21.095,40 zł.

(...) sp. z o.o. z siedzibą w W. wystawiła wobec P. S.:

1. w dniu 27 grudnia 2012 r. notę odsetkową w wysokości 163,33 zł z terminem zapłaty do dnia 17 stycznia 2013 r. (nota odsetkowa nr (...));
2. w dniu 28 stycznia 2013 r. fakturę VAT na kwotę 683 zł tytułem ubezpieczenia sprzętu z umowy nr (...) z terminem zapłaty do dnia 10 lutego 2013 r. (faktura VAT nr (...));
3. w dniu 28 stycznia 2013 r. fakturę VAT na kwotę 8.239 zł tytułem raty nr (...) do umowy pożyczki nr (...) z terminem zapłaty do dnia 10 lutego 2013 r. (faktura VAT nr (...));
4. w dniu 1 lutego 2013 r. fakturę VAT na kwotę 48.004,18 zł tytułem raty pożyczki nr (...) z terminem zapłaty do dnia 15 lutego 2013 r. (faktura VAT nr (...));

5. w dniu 4 lutego 2013 r. fakturę VAT na kwotę 2.206 zł tytułem ubezpieczenia sprzętu z umowy nr (...) z terminem zapłaty do dnia 15 lutego 2013 r. (faktura VAT nr (...)).

Wezwaniem do zapłaty z dnia 26 marca 2013 r. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. wezwała P. S. do uregulowania zaległych należności w wysokości 69.295,51 zł w terminie trzech dni od daty doręczenia wezwania, pod rygorem wypowiedzenia umowy pożyczki ze skutkiem natychmiastowym.

(...) sp. z o.o. z siedzibą w W. wystawiła na rzecz P. S. w dniu 18 kwietnia 2013 r. notę obciążeniową na kwotę 202.274,96 zł z terminem zapłaty do dnia 28 kwietnia 2013 r. jako obciążenie z tytułu wypowiedzenia umowy nr (...) (nota obciążeniowa nr (...)) oraz notę obciążeniową na kwotę 76.854,05 zł z terminem zapłaty do dnia 28 kwietnia 2013 r. jako obciążenie z tytułu wypowiedzenia umowy nr (...) (nota obciążeniowa nr (...)).

Pismami z dnia 26 kwietnia 2013 r. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., na podstawie § (...) (...) Umowy, złożyła P. S. oświadczenie o rozwiązaniu ze skutkiem natychmiastowym umów pożyczki nr (...). Spółka wezwała P. S. do zapłaty kwoty 252.590,32 zł z tytułu umowy nr (...) oraz kwoty 95.834,20 zł z tytułu umowy nr (...) w terminie 7 dni .

Pismami z dnia 27 maja 2013 r. skierowanymi do (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., wobec bezskutecznego upływu dodatkowego terminu do zapłaty zaległości, jaki został udzielony w treści pism z dnia 26 kwietnia 2013 r., stanowiącego oświadczenie o rozwiązaniu umów pożyczki nr (...), oświadczyła, że w wykonaniu uprawnień wynikających z umów zastawu rejestrowego z dnia 11 października 2012 r. przejmuje na własność przedmiot zastawu, to jest wóz paszowy (...), rok produkcji 2012, prasę (...) rok produkcji 2012 oraz ciągnik M. F. (...), rok produkcji 2011 r., nr nadwozia (...).

W związku przejściem przedmiotu zastawu (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. w dniu 9 sierpnia 2013 r. wystawiła notę uznaniową w wysokości 140.250 zł dotyczącą umowy nr (...) (nota uznaniowa nr (...)).

Pismem z dnia 28 sierpnia 2013 r. P. S. zwrócił się do (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. o wskazanie, której z przejętych ruchomości dotyczy nota z dnia 9 sierpnia 2013 r. Wskazał jednocześnie, iż zgodnie z treścią § (...) z dnia 22 października 2012 r. o ustanowienie zastawu rejestrowego, zaspokojenie (...) sp. z o.o. może m.in. nastąpić przez przejęcie przedmiotów zastawu na własność i w takim wypadku wartość przedmiotów zastawu ustalona zostanie na podstawie średniej ceny rynkowej właściwej dla przedmiotu zastawu z dnia przejęcia. Podkreślił, że przesłana nota nie odzwierciedla wartości przejętych rzeczy, to jest prasy oraz ciągnika. P. S. stwierdził, że nie doszło do należytego wykonania obowiązków przewidzianych umowami pożyczek, gdyż zgodnie z § (...) umów, jednym z warunków wypłaty kwoty pożyczki miało być dostarczenie (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. protokołu odbioru sprzętu na druku (...) podpisanego przez Pożyczkobiorcę. Podkreślił, że taki protokół odbioru nie istnieje, zaś on nie został poinformowany o gotowości wydania sprzętu, nie odebrał go i nie pokwitował odbioru .

Pismami z dnia 2 września 2013 r. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. wezwała P. S. do wykupu weksli w kwocie 95.834,20 zł oraz 112.340,32 zł z terminem płatności do 13 września 2013 r. Pisma zostały odebrane przez P. S. w dniu 5 września 2013 r.

W dniu 10 września 2013 r. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. sprzedała na rzecz Gospodarstwa (...) ciągnik M. F. (...) za kwotę 90.750 zł netto, 111.622,50 zł brutto.

Weksle in blanco zostały wypełnione przez (...) sp. z o.o. na kwotę 95.834,20 zł oraz na 112.340,32 zł, ze wskazaną datą płatności na 13 września 2013r.

(...) sp. z o.o. z siedzibą w W. w piśmie z dnia 10 października 2013 r. wskazała, że przedmiotem noty uznaniowej z dnia 9 sierpnia 2013 r. na kwotę 140.250 zł jest ciągnik M. F. (...) z 2011 r. i prasa (...) z 2012 r. Spółka wskazała, że jest w posiadaniu protokołu odbioru prasy i ciągnika podpisanego przez P. S. w dniu 10 października 2012 r .

W dniu 30 czerwca 2014 r. (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. sprzedała na rzecz Gospodarstwa Rolnego (...) prasę (...) za kwotę 40.000 zł netto, 49.200 zł brutto .

Wartość rynkowa przedmiotów umowy pożyczki nr (...), to jest ciągnika M. F. według cen z maja 2013 r. wyniosła 110.813 zł, zaś prasy (...)61.560 zł netto. Wartość wozu paszowego będącego przedmiotem umowy pożyczki nr (...) wyniosła 64.467 zł netto .

W celu ustalenia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy Sąd I instancji dopuścił z urzędu dowód z opinii biegłego ds. wyceny sprzętu rolniczego na okoliczność wyceny wartości rynkowej ciągnika M. F. i prasy (...)będących przedmiotem umowy pożyczki nr (...) oraz wozu paszowego będącego przedmiotem umowy pożyczki nr (...), przy założeniu, że przedmioty te były w dobrym stanie, nowe, nieużywane, według cen z maja 2013 r.

W ocenie Sądu, opinia biegłego została sporządzona w sposób rzetelny, w oparciu o specjalistyczną wiedzę i doświadczenie zawodowe biegłego.

Pozwany w piśmie procesowym z dnia 9 lutego 2016 r. wniósł o wpisanie w trybie art. 162 k.p.c. zastrzeżeń do protokołu dotyczących postanowienia o dopuszczeniu z urzędu dowodu z opinii biegłego. Wskazał, że dopuszczenie tego dowodu narusza art. 232 k.p.c.

W ocenie Sądu, dopuszczenie z urzędu dowodu z opinii biegłego było uzasadnione. Zgodnie z art. 232 zd. 2 k.p.c., sąd może dopuścić dowód niewskazany przez stronę.

Sąd I instancji stwierdził, że w sytuacjach szczególnych sąd posiada uprawnienie w zakresie dopuszczenia dowodu niewskazanego przez strony (wyłącznie na stwierdzone przez strony istotne i sporne okoliczności faktyczne), gdy według jego (obiektywnej i weryfikowalnej w toku instancji) oceny zebrany w toku sprawy materiał dowodowy nie wystarcza do jej rozstrzygnięcia. W szczególności sąd powinien dopuścić dowód z urzędu, gdy stanowi to realizację dyspozycji normy kodeksowej lub ma przeciwdziałać naruszeniu porządku prawnego (por. wyrok SN z dnia 5 lutego 1997 r., sygn. I CKU 81/96, LEX nr 50574).

W ocenie Sądu, w celu określenia wartości rynkowej rzeczy będących przedmiotem Umów, niezbędne było dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na podstawie art. 232 k.p.c.

Sąd Okręgowy wskazał, że (...) sp. z o.o. z siedzibą w W. wywodziła swoje roszczenie ze zobowiązania wekslowego. Powódka złożyła oryginały weksli własnych wystawionych przez P. S. i na ich podstawie domagała się zasądzenia kwot wynikających z weksli.

Zgodnie z art. 485 § 2 k.p.c., Sąd wydał nakaz zapłaty w postępowaniu nakazowym zasądając wierzytelność z weksli.

Z uwagi na to, że roszczenie powódki wobec pozwanego wynikało z weksli, natomiast weksel ze swej istoty jest abstrakcyjnym i bezwarunkowym zobowiązaniem zapłaty sumy wekslowej, oderwanym od okoliczności, na podstawie których doszło do jego wystawienia, to nie było obowiązkiem powódki wykazywanie istnienia i wysokości pozawekslowego zobowiązania pozwanego oraz causae wystawienia weksla.

Pozwany nie kwestionował, że weksle zostały wystawione przez niego w celu zabezpieczenia roszczeń powódki związanych z dwoma umowami pożyczki. Pozwany był k uprawniony do podniesienia wobec powódki zarzutów osobistych ze stosunku podstawowego, będącego podstawą wystawienia weksli, a odnoszących się zarówno co do zasady, jak i co do wysokości dochodzonej przez powódkę wierzytelności.

W konsekwencji zarzuty ze stosunku podstawowego, czyli z umów pożyczki, mogły zostać podniesione przez pozwanego, ponieważ ograniczenia w tym zakresie przewidziane w art. 17 ustawy z dnia 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe (Dz.U.1936.37.282 ze zm.) nie znajdują zastosowania w stosunku pomiędzy wystawcą weksla a remitentem.

Po wniesieniu zarzutów od nakazu zapłaty pozwany był uprawniony do przeniesienia sporu na płaszczyznę stosunku cywilnoprawnego. Zaprezentowane powyżej stanowisko znajduje uzasadnienie w orzecznictwie Sądu Najwyższego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 października 2000 r., sygn. V CKN 136/00, OSNCP 2001/6/89 i z dnia 27 kwietnia 2001 r., sygn. III CKN 341/00, OSNCP 2002/4/50).

Ciężar udowodnienia, że rozliczenie umów pożyczki nie wykreowało po stronie powódki wierzytelności podanej w pozwie spoczywał w niniejszej sprawie na pozwanym, który był zobowiązany do wykazania, że w określonej części albo w całości żądanie oparte na wekslach gwarancyjnych nie zasługiwało na uwzględnienie, a więc że weksle zostały uzupełnione na sumę przewyższającą zobowiązania pozwanego albo też, że rozliczenie umów pożyczki w ogóle nie wykreowało wierzytelności powódki w stosunku do pozwanego.

P. S. podnosił, że nie otrzymał przedmiotów z umowy pożyczki nr (...), czyli ciągnika i prasy. Zdaniem pozwanego, przekazanie dostawcy sprzętu przez powódkę kwot pieniężnych przed dostarczeniem sprzętu pozwanemu nie może być traktowane jako wypłacenie kwoty pożyczki ze skutkiem powstania zobowiązania jej zwrotu po stronie pozwanego.

Zgodnie z § (...) Umów, wypłata pożyczki miała nastąpić w terminie 3 dni roboczych od daty otrzymania przez Pożyczkodawcę dokumentów oraz potwierdzeń spełnienia warunków określonych w Umowach.

W dniu 20 lipca 2012 r. Firma Usługowo-Handlowa(...) wystawiła na rzecz P. S. dwie faktury VAT z terminem płatności do dnia 24 października 2012 r. na kwotę 172.200 zł w związku ze sprzedażą ciągnika rolniczego M. F. (...) oraz na kwotę 84.518 zł w związku ze sprzedażą prasy (...). W dniu 10 października 2012 r. P. S. podpisał protokół odbioru od Firmy Usługowo-Handlowej (...) prasy (...), rok produkcji 2012 oraz ciągnika M. F. (...), rok produkcji 2011. P. S. oświadczył, że sprzęt został zbadany i stwierdził, że nie posiada żadnych wad.

Pozwany nie kwestionował autentyczności podpisania protokołu zdawczo-odbiorczego z dnia 10 października 2012 r., w swoich zeznaniach wyjaśniał, że podpisał szereg różnych dokumentów przy zawieraniu umów pożyczek, jeszcze przed odebraniem sprzętu i prawdopodobnie podpisał wtedy także protokół odbioru sprzętu, którego jednak w rzeczywistości nie odebrał.

W ocenie Sądu I instancji, nawet jeśli rzeczywiście pozwany podpisał protokół zdawczo-odbiorczy sprzętu przed faktycznym jego odbiorem i bez czytania tego dokumentu, to uznać należy, że w tym zakresie nie dochował należytej staranności.

Wszelkie działania związane ze sprowadzeniem sprzętu do siedziby Pożyczkobiorcy, rejestracją, ewentualnymi opłatami i innymi czynnościami wymaganymi polskim prawem oraz pokrycie ich kosztów leżą wyłącznie po stronie Pożyczkobiorcy (§ (...) Umów).

Mając na uwadze treść Umów, Sąd uznał, że niewątpliwie obowiązek odbioru sprzętu od dostawcy, którego zakup został sfinansowany przez pożyczkę udzieloną przez (...) sp. z o.o., spoczywał na P. S., jako Pożyczkobiorcy.

Pomimo znajomości treści Umów w zakresie warunków wypłaty kwot pożyczek, obowiązku odebrania przedmiotów pożyczek, P. S. nie odebrał sprzętu. W ocenie Sądu Okręgowego, powódki nie może obciążać okoliczność, że pozwany nie odebrał sprzętu, skoro (...) sp. z o.o. otrzymała faktury na zakup sprzętu z dnia 20 lipca 2012 r. z terminem płatności do dnia 24 października 2012 r. oraz podpisany przez P. S. protokół zdawczo-odbiorczy sprzętu.

W związku z tym, że zostały spełnione warunki do wypłaty kwot pożyczek, (...) sp. z o.o. wypłaciła kwotę pożyczki dostawcom wskazanym w Umowach. W ocenie Sądu, powódka tym samym prawidłowo zrealizowała swoje obowiązki wynikające z zawartych Umów.

Mając na uwadze okoliczność, że faktury na zakup sprzętu datowane są na lipiec 2012 r., zaś do zawarcia Umów oraz do podpisania protokołu zdawczo-odbiorczego doszło z datą 10 października 2012 r., Sąd I instancji uznał, że P. S. mógł odebrać przedmioty pożyczki do dnia zawarcia Umów.

W swoich zeznaniach P. S. podkreślił, że producent nie przysłał mu urządzeń, nie znał powodu niedostarczenia sprzętów. Wskazał, że dealer kontaktował się z nim w sprawie określenia daty odbioru sprzętów, jednak potem zmieniał ten termin. Powyższe zeznania świadczą o tym, że jednak pozwany zamierzał odebrać przedmiot Umów.

Sąd uznał, że jeżeli P. S. umówił się z dostawcą, że ten dostarczy mu sprzęt do domu, to ewentualne roszczenia związane z brakiem dostawy powinien kierować do dostawcy. P. S., na którym spoczywał obowiązek odebrania sprzętów od dostawcy, nie wywiązał się z umów. Zaprzestanie opłacania wymagalnych rat z tytułu udzielonych pożyczek było podstawą do wypowiedzenia umów przez powódkę pismami z dnia 26 kwietnia 2013 r.

Pismami z dnia 27 maja 2013 r. skierowanymi do (...) sp. z o.o. oświadczyła, że w wykonaniu uprawnień wynikających z umów zastawu rejestrowego z dnia 11 października 2012 r. przejmuje na własność przedmiot zastawu, to jest wóz paszowy(...), prasę (...), oraz ciągnik M. F. (...).

Zgodnie z § (...) umowy o ustanowienie zastawu rejestrowego, w przypadku braku spłaty całości lub części wierzytelności w terminie wymagalności, zaspokojenie na rzecz (...) sp. z o.o. może nastąpić przez przejęcie przedmiotów zastawu na własność. W takiej sytuacji wartość przedmiotów zostanie ustalona na podstawie średniej ceny rynkowej, właściwej dla przedmiotu zastawu z dnia przejęcia.

Biegły sądowy z zakresu wyceny ruchomości określił wartość rynkową przedmiotów umowy pożyczki nr (...), to jest ciągnika M. F. według cen z maja 2013 r. na kwotę 110.813 zł, zaś prasy (...) na kwotę 61.560 zł netto. Wartość rynkowa wozu paszowego będącego przedmiotem umowy pożyczki nr (...) wyniosła 64.467 zł netto.

W związku z przejęciem przedmiotu zastawu (...) sp. z o.o. w dniu 9 sierpnia 2013 r. wystawiła notę uznaniową w wysokości 140.250 zł dotyczącą umowy nr (...).

Sąd Okręgowy podkreślił, że (...) sp. z o.o. była wprost zobowiązana do wyliczenia na piśmie dochodzonej kwoty, wskazania i uzasadnienia elementów składowych dochodzonej kwoty oraz sposobu rozliczenia wpłat dokonanych przez pozwanego, pod rygorem ujemnych skutków dowodowych. W piśmie procesowym z dnia 2 grudnia 2015 r. powódka wskazała, że w 2012 r. pozwany wpłacił 21.095,40 zł, w 2013 r. nie było wpłat, uznał na poczet długu pozwanego kwotę z tytułu przejęcia przedmiotu zastawu w wysokości 140.250 zł, zaś w 2014 r. nie było wpłat od dłużnika.

W ocenie Sądu, powódka nie wskazała, jak zakwalifikowała wpłaty pozwanego, nie przedstawiła czytelnego rozliczenia umów pożyczek oraz nie wskazała źródła poszczególnych kwot. Nie wiadomo zatem, jakich kwot domaga się z tytułu zapłaty kwoty głównej, jakich z tytułu odsetek, kosztów ubezpieczenia sprzętu zakupionego za pożyczone środki pieniężne, względnie z innych jeszcze tytułów.

Mając na uwadze treść zawartych Umów oraz fakt przejęcia przedmiotów zastawu, w ocenie Sądu I instancji, zasadny jest zwrot przez P. S. na rzecz (...) sp. z o.o. pożyczonych kwot wraz z odsetkami, pomniejszonych o wartość rynkową przejętych sprzętów. Wobec niewykonania zobowiązania przez powódkę, Sąd dokonał wyliczeń na podstawie treści Umów i ostatecznego harmonogramu spłat.

Sąd uznał za zasadne kwoty odsetek wskazane w harmonogramach spłat wymagalne do dnia 27 maja 2013 r., to jest do dnia złożenia oświadczenia przez powódkę o przejęciu przedmiotów zastawu. W ocenie Sądu, nie jest zasadna całość odsetek z uwagi na okoliczność, że przedmioty zastawu zostały przejęte przez powódkę. (...) sp. z o.o. sprzedała przejęte przedmioty, to jest ciągnik M. F. oraz prasę (...), wobec czego w ocenie Sądu brak jest podstaw do kredytowania kwot uzyskanych z przejęcia zastawionych maszyn.

Natomiast wóz paszowy nie został faktycznie przejęty przez powódkę, ale powódka złożyła oświadczenie, że przejmuje przedmiot zastawu, czyli wóz paszowy. Dlatego też Sąd uznał, że także wóz paszowy został przez powódkę przejęty. Przy czym to do uznania (...) sp. z o.o. należało, czy i w jaki sposób egzekwować faktyczne objęcie w posiadanie wozu paszowego. Powódce przysługiwały uprawnienia z umowy zastawu rejestrowego, które wykonała składając

oświadczenie o przejęciu wozu paszowego. Dlatego również o wartość rynkową tej rzeczy Sąd obniżył zobowiązanie pozwanego.

Sąd Okręgowy ustalił, że umowa pożyczki nr (...) została zawarta na kwotę 256.718 zł. Zgodnie zaś z harmonogramem spłat odsetki od rat wymagalnych na dzień 15 listopada 2012 r. określono na 1.155,40 zł, na 15 lutego 2013 r. na 7.039,20 zł zaś na 15 maja 2013 r. na 5.853,97 zł. Suma kwoty pożyczki oraz odsetek wynosi zatem 270.766,57 zł (256.718 zł + 14.048,57 zł).

Jeśli chodzi o umowę pożyczki nr (...) to Sąd ustalił, że została zawarta na kwotę 97.539 zł, zgodnie zaś z harmonogramem spłat odsetki od rat wymagalnych na dzień 10 listopada 2012 r. określono na 439,75 zł, na 10 lutego 2013 r. na 2.679,09 zł zaś na 10 maja 2013 r. na 2.228,12 zł. Suma kwoty pożyczki oraz odsetek wynosi zatem 102.885,96 zł (97.539 zł + 5.346,96 zł).

Kwoty pożyczek wraz z odsetkami dają łączną kwotę 373.652,53 zł (270.766,57 zł + 102.885,96 zł). Suma dokonanych wpłat przez P. S. na rzecz rat pożyczek wyniosła 21.095,40 zł. Mając na uwadze okoliczność przejęcia przedmiotów zastawu, kwotę zobowiązań pozwanego należało pomniejszyć o wartość rynkową przejętych przedmiotów zastawu, to jest o kwotę 236.840 zł (110.813 zł + 61.560 zł + 64.467 zł).

Łącznie, w ocenie Sądu Okręgowego, zasadne jest roszczenie do kwoty 115.717,13 zł, na którą składa się suma udzielonych pożyczek wraz z odsetkami od pierwszych trzech rat, pomniejszona o wpłaty dokonane przez P. S. oraz o sumę wartości rynkowej przejętych przedmiotów zastawu (373.652,53 zł - 21.095,40 zł - 236.840 zł). Mając na uwadze kwotę zasądzoną w nakazie zapłaty, to jest kwotę 208.174,52 zł (nakaz zapłaty – k. 18), zasadne jest uchylenie nakazu zapłaty co do kwoty 92.457,39 zł. (208.174,52 zł - 115.717,13 zł).

Wobec zasadności części z wniesionych przez pozwanego zarzutów od nakazu zapłaty, na podstawie art. 496 k.p.c., Sąd I instancji uchylił w części nakaz zapłaty, to jest co do kwoty 92.457,39 zł i oddalił powództwo w tym zakresie, zaś w pozostałej części utrzymał nakaz zapłaty w mocy.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. i stosunkowo rozdzielił te koszty obciążając nimi w 45% (...) sp. z o.o. z siedzibą w W., zaś P. S. w 55%.

Apelacje od powyższego wyroku wniosły obie strony:

Pozwany zaskarżył wyrok w części tj. w punkcie III i zarzucił naruszenie:

1. art. 232 w zw. z art. 227 k.p.c. i w zw. z art. 162 k.p.c. poprzez przyjęcie, że powód należycie wywiązał się z obowiązku wycenienia wartości sprzętu, mimo, iż tego dokonał Sąd, gdy roszczenie było już sprekludowane w myśl art. 162 k.p.c., a zastrzeżenie do protokołu złożone;
2. art. 233 § 1 i 2 i art. 328 § 2 k.p.c. poprzez dokonanie przez Sąd I Instancji ustaleń faktycznych sprzecznych z zebrany w sprawie materiałem dowodowym, przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie oraz dokonanie wybiórczej analizy i oceny przedstawionych dowodów, gdyż pozwany nigdy nie został poinformowany o gotowości wydania sprzętu, a co za tym idzie nie odebrał go i nie potwierdził odbioru.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę orzeczenia w części zasądzającej powództwo i oddalenie żądania pozwu w tym zakresie z uwzględnieniem kosztów postępowania.

Powód zaskarżył wyrok w części tj. w zakresie punktu I i II i zarzucił naruszenie:

1. przepisów postępowania cywilnego tj.:

a) art. 232 k.p.c. w związku z art. 493 §1 k.p.c. poprzez dopuszczenie dowodu z opinii biegłego z urzędu, po pierwsze na okoliczności jakie nie były przedmiotem zarzutów, po drugie wbrew wnioskowi dowodowemu pełnomocnika pozwanego w tym zakresie,

b) art. 233 k.p.c. poprzez błędne rozważenie materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie i przyjęcie, że powód przejął na własność wóz paszowy objęty umową pożyczki (...), skutkujący pomniejszeniem zobowiązań pozwanego o wartość rynkową tego przedmiotu, pomimo że pozwany na dowód istnienia zastawu i jego skutków, nie przedłożył żadnych dowodów,

c) błędne przyjęcie, że wydana przez biegłego Z. opinia jest prawidłowa,

2. art. 6 k.c. poprzez przyjęcie, że na skutek złożonych przez pozwanego zarzutów, ciężar przeprowadzenia dowodu na okoliczność zasadności wysokości kwot ujętych w wekslu przeszedł na powoda, ewentualnie na sąd z urzędu.

Nadto skarżący wniósł o rozpoznanie przez Sąd Apelacyjny postanowienia sądu I instancji zapadłego na posiedzeniu niejawnym w dniu 27.01.2016 r. o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego do spraw wyceny maszyn i urządzeń rolniczych na okoliczność wyceny wartości rynkowej ciągnika M. F. i prasy(...) będących przedmiotem umowy pożyczki nr (...) oraz wozu paszowego będącego przedmiotem umowy pożyczki nr (...), przy założeniu, że przedmioty te były w dobrym stanie, nowe, nieużywane, według cen z maja 2013 r.

W konkluzji skarżący wniósł o zmianę wyroku sądu I instancji w zaskarżonym zakresie, poprzez utrzymanie w mocy nakazu zapłaty w sprawie II Nc 462/14 w zaskarżonej części, nadto o zasądzenie kosztów procesu za wszystkie instancje.

Powód wniósł o oddalenie apelacji oraz o zasądzenie kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Apelacyjny *zważył, co następuje:*

obie apelacje nie zasługują na uwzględnienie i dlatego uległy oddaleniu na podstawie art. 385 k.p.c.

Ustalenia faktyczne poczynione przez sąd I instancji są prawidłowe i Sąd Apelacyjny przyjmuje je za własne. Zarzut naruszenia art. 233 par. 1 k.p.c. jest chybiony. Sąd I instancji wszechstronnie rozważył cały materiał dowodowy, ocenił go zgodnie z zasadami wiedzy logiki i doświadczenia życiowego i wyciągnął z niego trafne wnioski.

Jeśli chodzi o apelację pozwanego prawidłowe jest ustalenie sądu I instancji, że pozwany przekazał powodowi protokół odbioru sprzętu rolniczego, na którego sfinansowanie zawarł umowę pożyczki nr (...). Wypłata pożyczki nastąpić miała po spełnieniu przez pozwanego warunków określonych w par.(...) umowy (k.32-33). Jednym z tych warunków było otrzymanie przez pożyczkodawcę protokołu odbioru zakupionego sprzętu. Powód dysponuje podpisanym przez pozwanego protokołem odbioru prasy (...)oraz ciągnika M. F. z 10.10.2012r. (**k.45**), zatem w świetle umowy pożyczki uprawniony był do wypłaty pożyczki w ciągu 3 dni roboczych od otrzymania tego dokumentu. Kwestia, czy prasa i ciągnik zostały przez sprzedawcę dostarczone do gospodarstwa pozwanego nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia albowiem pożyczkodawca nie miał obowiązku badać tej okoliczności, jak również nie miał obowiązku badać, czy pozwany podpisał protokół odbioru w sposób świadomy. Zgodnie z art. 535. § 1. K.c., przez umowę sprzedaży sprzedawca zobowiązuje się przenieść na kupującego własność rzeczy i wydać mu rzecz, a kupujący zobowiązuje się rzecz odebrać i zapłacić sprzedawcy cenę. Miejsce spełnienia świadczenia przez sprzedawcę może być określone w umowie sprzedaży; może wynikać też z istoty zobowiązania. W braku tego rodzaju dookreślenia świadczenie powinno być spełnione w miejscu, gdzie w chwili powstania zobowiązania dłużnik (w tym przypadku: sprzedawca) miał miejsce zamieszkania lub siedzibę (por. art. 454 k.c.). Pozwany nie przedłożył umowy sprzedaży i nie wykazał, że miejscem spełnienia świadczenia przez sprzedawcę było miejsce zamieszkania pozwanego. Z zeznań sprzedawcy S. D. wynika, że pozwany miał zapłacić za dostarczenie maszyn do jego gospodarstwa (k.158-159) co każe przyjąć, że miejscem spełnienia świadczenia była siedziba sprzedawcy, zatem okoliczność, że maszyny nie zostały dostarczone pozwanemu nie oznacza, że nie zostały mu wydane. Podkreślić należy, że pozwany dokonał rejestracji na swoje nazwisko ciągnika

M. F. (k.207 i 253v zeznania pozwanego) oraz, że ubezpieczył maszyny (k.119) co każe przyjąć, że przejął nad nimi władztwo.

Chybiony jest także zarzut naruszenia art. 6 k.c. Rację ma sąd I instancji, że to na pozwanym spoczywał ciężar udowodnienia zasadności zarzutów a więc ciężar wykazania, że weksle wypełnione zostały niezgodnie z porozumieniem wekslowym oraz, że wartość przedmiotów objętych zastawem rejestrowym, przejętych przez powoda, w całości zaspokoilił roszczenie powoda. To pozwany obowiązany był do złożenia wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego na okoliczność określenia rynkowej wartości przedmiotów zastawów rejestrowych w postaci ciągnika i prasy według cen z daty ich przejęcia przez powoda, skoro w zarzutach od nakazu zapłaty twierdził, że powód zaspokoilił swoje roszczenie przejmując w/w ruchomości objęte zastawem rejestrowym w większym zakresie niż twierdzi w pozwie a więc, że w związku z powyższym weksle wypełnione zostały niezgodnie z porozumieniem wekslowym.

Jeśli chodzi o apelację powoda, nie jest prawdą, że sąd I instancji dopuścił dowód z opinii biegłego na okoliczności, które nie były przedmiotem zarzutów pozwanego w sytuacji, gdy właśnie w zarzutach od nakazu zapłaty pozwany twierdził, że jego zadłużenie powinno być pomniejszone nie o 140.250 zł. ale o 256.718,22 zł. bowiem nie było uzasadnienia dla zbycia maszyn za około 55% ich wartości rynkowej, twierdził także, że powód na zaspokojenie należności z umowy pożyczki nr (...) (k.123 umowa) przejął na własność wóz paszowy będący przedmiotem zastawu rejestrowego i na powyższą okoliczność załączył oświadczenie powoda z 27 maja 2013r. o wykonaniu uprawnień z umowy pożyczki nr (...) (**k.42** oświadczenie).

Ustalenie sądu I instancji, że powód przejął na własność wóz paszowy objęty umową pożyczki (...), skutkujący pomniejszeniem zobowiązań pozwanego o wartość rynkową tego przedmiotu, jest prawidłowe. W toku postępowania przed sądem I instancji powód nie kwestionował faktu, iż doszło do skutecznego ustanowienia zastawu rejestrowego dotyczącego wozu paszowego ani faktu, iż w dniu 27 maja 2013r. złożył oświadczenie o przejęciu tego wozu na własność. W odpowiedzi na zarzuty powód wprost przyznał, że „zawierając umowy pożyczki dokonał zabezpieczenia ich spłaty ustanawiając zastaw rejestrowy na sprzęcie wskazanym w tych umowach” (k.104), przez co pozwany zgodnie z art. 229 k.p.c. nie musiał przeprowadzać dowodu na okoliczność skutecznego ustanowienia zastawu rejestrowego wozu paszowego, zwłaszcza iż w aktach znajduje się umowa pożyczki nr (...) z której wynika, że formą jej zabezpieczenia jest między innymi zastaw rejestrowy oraz, że warunkiem wypłaty pożyczki było złożenie przez pozwanego oryginału umowy zastawu rejestrowego (k.123, par. 1 pkt 5 i par. 3 pkt 5 i 8), zaś niesporne jest że pożyczka została wypłacona, a ponadto w aktach znajduje się oświadczenie powoda o przejęciu wozu paszowego na własność w wykonaniu uprawnień z umowy zastawu rejestrowego (k.42).

Powód nie wykazał, że do skutecznego ustanowienia zastawu rejestrowego wozu paszowego nie doszło, a w świetle w/ w okoliczności to na nim spoczywał ciężar dowodu w tym zakresie wobec treści zarzutów pozwanego i przedłożonego przez niego dowodu w postaci oświadczenia z k.42.

W odpowiedzi na zarzuty powód wywodził jedynie, że „nie przejął przedmiotu zastawu do umowy (...), który znajduje się w posiadaniu pozwanego” (k.106) i nie wskazywał przyczyn takiego stanu rzeczy, nie udowodnił więc aby istniały jakiegokolwiek przeszkody w odebraniu wozu paszowego od pozwanego.

Zgodnie z art. 22 ust.2. pkt 2 ustawy z dnia 6 grudnia 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów, przejęcie na własność przedmiotu zastawu rejestrowego następuje po upływie terminu wykonania zobowiązania, które zostało zabezpieczone tym zastawem, z dniem złożenia przez zastawnika oświadczenia na piśmie o przejęciu tego przedmiotu na własność - w przypadku gdy przedmiotem zastawu rejestrowego są rzeczy występujące powszechnie w obrocie towarowym. Wóz paszowy należy do rzeczy występujących powszechnie w obrocie towarowym.

Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2006 r., sygn. IV CSK 62/06, przejęcie na własność przedmiotów zastawu przez zastawnika następuje w drodze **jednostronnego oświadczenia woli złożonego przez uprawnionego i z dniem złożenia takiego oświadczenia** (por. art. 22 ust. 1 pkt 2 i art. 22 ust. 2 pkt 2 u.z.r.). Zgodnie zaś z wyrokiem Sądu Najwyższego z 10.03.2016r., sygn. III CSK 167/15, zaspokojenie zastawnika przez przejęcie na własność któregośkolwiek z przedmiotów zastawu, o ściśle oznaczonej przez strony w umowie wartości

albo określonego sposobu ustalenia jego wartości, następuje przez złożenie przez zastawnika na piśmie oświadczenia o przejęciu przedmiotu zastawu na własność i to w przypadku określonym m.in. w art. 22 ust. 1 pkt 3 ustawy z 1996 r. o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów. Powstanie więc skutku rzeczowo-prawnego w postaci przejęcia na własność przez zastawnika przedmiotu zastawu rejestrowego następuje z dniem złożenia w formie pisemnej oświadczenia o przejęciu (art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy) przedmiotu zastawu, ale określonego w umowie zastawniczej i to z zachowaniem wymogów przewidzianych w art. 22 ust. 1 pkt 3 ustawy.

Zgodnie z art. 23 ust. 2. ustawy, jeżeli umowa zastawnicza przewiduje zaspokojenie zastawnika w drodze przejęcia na własność rzeczy obciążonych zastawem rejestrowym, występujących powszechnie w obrocie towarowym, wartość przejętych rzeczy ustala się na podstawie średniej ceny tych rzeczy z dnia przejęcia. Ustęp 3. Tego artykułu stanowi, że wierzytelność zabezpieczona zastawem rejestrowym ulega zaspokojeniu do wysokości wartości przedmiotu zastawu rejestrowego przejętego na własność przez zastawnika. Jeżeli wartość przedmiotu zastawu rejestrowego przewyższa wysokość wierzytelności zabezpieczonej zastawem rejestrowym, zastawnik jest zobowiązany do uiszczenia kwoty nadwyżki w terminie 14 dni od dnia przejęcia.

Z przytoczonego przepisu wynika, że to na zastawniku spoczywa ciężar dowodu – udowodnienia wartości przejmowanego przedmiotu zastawu rejestrowego. Związane to jest z faktem, że to właśnie na zastawniku ciąży obowiązek zwrotu kwoty nadwyżki pomiędzy wartością przedmiotu zastawu rejestrowego a zabezpieczoną wierzytelnością. A zatem skoro to zastawnik jest zobowiązany do rozliczenia się z przejętego przedmiotu zastawu rejestrowego, to właśnie on powinien ustalić wartość przejętego na własność przedmiotu zastawu rejestrowego (tak wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 10 kwietnia 2014 r., I A Ca 24/14, LEX nr 1461007).

Z mocy zatem art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów wóz paszowy przeszedł na własność powoda z dniem 27 maja 2013r. tj. z dniem złożenia oświadczenia w trybie art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy o zastawie rejestrowym i rejestrze zastawów (k.42) i z tym dniem nastąpiło zaspokojenie zastawnika (powoda) do wysokości wartości wozu paszowego na podstawie jego średniej ceny z dnia przejęcia (art. 23 ust. 2 w/w ustawy).

Powód dokonując przejęcia na własność wozu paszowego zobowiązany był do wskazania wartości za jaką nastąpiło przejęcie (art. 23 ust 2 w/w ustawy) oraz stanu, w jakim przejęty został wóz paszowy. Żadnej z tych okoliczności powód nie wykazał. Nie wykazał także, że w chwili przejęcia wóz paszowy był używany. Z samego tylko faktu, że pozwany odebrał wóz paszowy od sprzedawcy nie wynika, że wóz ten był przez niego używany, poza tym powód nie wykazał kiedy pozwany odebrał wóz paszowy od sprzedawcy i z tytułu przejęcia wozu paszowego na własność w dniu 27 maja 2013r. nie zaliczył na poczet zadłużenia pozwanego żadnej kwoty. W tych okolicznościach sąd I instancji władny był zlecić biegłemu wycenę wozu paszowego według cen z maja 2013r. i przy założeniu, że przedmiot ten był w dobrym stanie, nowy, nieużywany.

Ciężar udowodnienia, że wartość przejmowanego przedmiotu zastawu rejestrowego w postaci wozu paszowego była inna niż wynika z opinii biegłego M. Z. spoczywa na powodzie. Wbrew zarzutowi apelacji powoda, w sytuacji gdy powód przejął wóz i nie rozliczył się z przejętego na własność przedmiotu zastawu rejestrowego nie zaliczając żadnej kwoty na poczet przysługującej mu wierzytelności a pozwany wnosił o zaliczenie na poczet tej wierzytelności kwoty równej cenie jaką zapłacił za wóz paszowy, to na powodzie spoczywał ciężar dowodu, że wartość wozu paszowego w dacie przejęcia była mniejsza. Dowód z opinii biegłego na okoliczność wyceny wozu paszowego dopuszczony został przez sąd w interesie powoda pomimo braku stosownego wniosku dowodowego z jego strony.

Pozwany udowodnił, że suma wpisana na wekslu jest niezgodna z łączącym strony zobowiązaniem i że powinna być pomniejszona o wartość wozu paszowego. W braku wyceny wozu paszowego i braku stanowiska powoda co do wartości wozu w chwili jego przejęcia, sąd dysponował jedynie wartością wozu z chwili jego zakupu.

Zarzut jakoby dowód z biegłego przeprowadzony został na okoliczności, które nie były przedmiotem ani twierdzeń ani zarzutów pozwanego jest zarzutem nieuprawnionym albowiem odnośnie ciągnika i prasy pozwany wyraźnie wskazał, że powinny być przejęte za cenę równą cenie zakupu, zaś odnośnie wozu paszowego twierdził, że jego własność przeszła na powoda i z tego tytułu wnosił o oddalenie powództwa, zarzucał też, że powód nie przedłożył wyceny

rzecznawcy. W braku owej wyceny i stanowiska powoda odnośnie wartości przejętego wozu paszowego pozwany nie musiał udowodniać że wóz powinien być przejęty za kwotę niższą niż cena jego zakupu przez pozwanego. Nie można zatem zasadnie twierdzić, że dopuszczając dowód z opinii biegłego na okoliczność wyceny wozu paszowego sąd naruszył art. 493 par. 1 k.p.c. Dokonując wyceny wozu paszowego sąd działał z urzędu wobec bezczynności powoda nie pozwanego.

Powód opinii sporządzonej przez M. Z. w żaden sposób nie podważył. Nie wnioskował o dowód z innego biegłego, nie złożył zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 k.p.c. i nie przedstawił dowodów świadczących o używaniu wozu przez pozwanego. Biegły w sposób przekonujący wyjaśnił dlaczego nie przyjął dla wyliczenia wartości rzeczy metody porównawczej. Z opinii wynika, że na rynku wtórnym nie oferuje się maszyn w stanie nowym, nieużywanym, dlatego do wyceny przyjęto podejście kosztowe bazujące na wyznaczeniu zużycia łącznego rzeczy, które składa się ze zużycia fizycznego, funkcjonalnego i zewnętrznego (k.294). Oględziny wycenianych przedmiotów byłyby bezprzedmiotowe albowiem wycena dokonywana była według stanu rzeczy z maja 2013r. a opinia sporządzona została w kwietniu 2016r.

Zaoferowany przez strony materiał dowodowy nie wystarczał do rozstrzygnięcia wobec bezczynności obu stron procesu. Rozstrzygnięcie sporu wymagało wiadomości specjalnych. Ciężar wnioskowania o dowód z biegłego na okoliczność wyceny ciągnika i prasy spoczywał na pozwanym a ciężar wnioskowania o dowód z biegłego na okoliczność wyceny wozu paszowego spoczywał na powodzie (w przeciwnym razie wobec nie zajęcia przez powoda stanowiska odnośnie wartości przejętego wozu należałoby przyjąć jego wartość z daty zakupu tak jak chciał pozwany). W związku z powyższym sąd I instancji uprawniony był do dopuszczenia z urzędu dowodu z opinii biegłego na podstawie art. 232 k.p.c. Zarzut naruszenia tego przepisu jest chybiony. Działanie sądu w okolicznościach sprawy niniejszej nie może być uznane za działanie naruszające zasady bezstronności i równości stron, skoro w ustalonym stanie faktycznym dopuszczenie dowodu z opinii biegłego leżało w interesie obu stron procesu. Nie jest przy tym wyłączone dopuszczenie przez sąd z urzędu dowodu, który nie może być powołany przez stronę ze względu na prekluzję dowodową.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny nie znalazł podstaw do uwzględnienia obu apelacji i na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił je.

Z uwagi na to, że każda ze stron przegrała swoją apelację i wygrała co do apelacji strony przeciwnej, koszty procesu za II instancję zostały zniesione na podstawie art. 100 k.p.c.

Ponieważ brak było podstaw do obciążenia powoda kosztami pełnomocnika z urzędu ustanowionego dla pozwanego, koszty te zostały przyznane od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie.

SSA Ewa Kaniok SSA Bernard Chazan SSO Marcin Polakowski